

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ת ו ל ז ו ת

יוצא לאור על ידי מערכת

"אוצר החסידים"

מדא איסטערן פארקרוי

ברוקלין, נ.י.

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושישים לבריאה

לעילוי נשמת

האשה החשובה מרת צבי' ע"ה
בת הווי"ח אי"א ר' בנימין ע"ה

ניעמאיטין

נפטרה כ"ד מ"ח תש"ס

ת.נ.צ.ב.ה.

שלכל איש ישראל אחד צדיק ואחד רשע יש שתי נשמות שהן שתי נפשות, נפש אחת מצד הקליפה וסט"א — עשו, ונפש השנית היא חלק אלקה ממעל ממש — יעקב.

ויצא הראשון, עשו, הוא נה"ב ויצר הרע דאקדמי¹ טענימא, ואיש שדה הוא. מחוץ לעיר אלקינו לתפנה.

ויעקב, נה"א ויצ"ט, איש תם, כי אפילו בשעת החטא היתה באמנה איתו, וישב אהלים, כמו שנצטוו לא לחתו בראה (אלא) לשבת יצרה, והוא ע"י ישיבתו באהלים, אהלי שם ועבר, אהלי תורה שבכתב ותורה שבעל פה, שע"י הלימוד בא לדי מעשה, מ"ע ומל"ת, שהוא העיקר ועושה דירה לו ית'² בתחתונים.

שכון ויד"ץ (של יעקב) אותה בעקב עשו, כי ירדת נפח"א למטה והתלבשוטה בגוף נה"ב היא כנ"ל, כדי לחקנם (ע"י קיום הציווי צא השדה וצודה לי ציד ועשה לי מטעמים) ולעשות עולם הזה התחתון שאין תחתון למטה ממנו, דירה לו ית'.

וידועה תורת המעש"ט: כי תראה תמור וגו' עוזב תעזוב עמו, לכרך את הגוף ולכבו ולא לשברו כסיגופים.

ועינ"ץ ברון יהי' מטל השמים ומשמני הארץ ורוב דגן ומירוש וגו', כדור"ל זה מקרא משנה תלמוד אגדה וכו', וכפשוטו: מטל השמים ומשמני הארץ ורוב דגן ומירוש וגו'.

והי' רצון שיקיים כל זה בחיי כל אחד ואחד גם עתה, ובכללות ישראל — בביאת משיח צדקנה, אשר ירחיב ה' לנו ועד לקיום היעוד ופרצת ימה וקדמה וצמחה ונגבה, ופרינו בארץ.

בברכה לבשו"ט

שזכר... ממש: מנחם פליא ורס"ב.

נשמות... (נשמות: למעלה, בחי' אני עשיתי — נשמות בירדותן למטה להתגלש בגוף — נפשית, וראה חז"ק צד, פס"ב.

נר"ב ויצר הרע... (ראה ויצ"ט: ראה קיצורים הערות לענין ע' פא ואילן. דאקדמי טענימא: ראה חז"ק קט"ב, ב.

מחזק... (הוספה: כמש"צ ציד שדה תחיש (דמ"ב, כ). וראה חז"ק קכ"ב, א. ויה' ואם כשדה ימצא מחזק צדנו הדק.

ועינ"ץ... (שבות: ראה תרא ר"פ ושלח. אפ"ק... מחז: מנחם ספס"ד.

שם... פה: אה"ז עה"פ יושב אהלים. ית"ע ומל"ת: שם ועבר (אה"ז שם). העיקר (ונעשה: ראה מנחם פליא-ל.

יד"ץ... (אותה סכ" (יד"ץ) אהב"ר (ראה יד"ה ככ"ה כס"ל — מנח"א וכו'). העיון... (מסמכים: הוא מאמר השכנה לכנ"י כללות ישראל (תנ"א פכ"ז) תנ"א חכ"א ע' נא, ע"ב). תורת המעש"ט: ויהי' יום כ"ח שבט, וראה יד"ה כי תראה תמור, משיח (ספר המאמרים ע' 145).

לכרך... (והזכיר: היינו צודה... מטעמים. כדור"ל: כ"ד פס"ג. ירחיק... (בארץ: ראה ספס"ד תולדות כ"ב. ופרצת... (ונגבה: תולה כלי מצרים (שבת קט"ב) סע"א, שלא במדה (כ"ד פ"א, ז').

תולדות ב

לכאורה יש לומר בפשטות, שגבי רבקה א"צ לפרש ש"כאן מלאים" שהרי מפורש בכתוב "והמלאו ימיו ללדת" וכל החידוש הוא רק בפירושו, בעת לידתה" דתמר, שמשנה הכתוב בלשוננו מפני ש"לא מלאו ימיו" (כי ל"י חודשים לידתם).

אבל נוסף לכך, שעפ"י חונדל ביותר התמי' דלעיל — מאי דחזקי' דרש"י כאן לפרש הכתוב דתמר לקמו (מאחר שה- כתוב כאן אינו דורש שום ביאור ל- יישוב, כ"א רק את צד השינוי דתמר) — הרי דרש"י עצמו נקט לקמו כפ' וישוב (ע"ד) לשון המדרש, "להלן למלאים ו- כאן לחסרים", וכיון שכאן לא נחית לפרט ש"כאן למלאים" (כי למחר הוא כנ"ל), מאי שזא גבי תמר שמפרש "ו- להלן למלאים" (לאחר שמבא שם לשון הכתוב "והמלאו ימיו" וגו')?

ב. אח"כ מעתיק רש"י "והנה תומם" ומפרש "חסרי, וכתמרי תאומים מלא לפי ששניהם צדיקים אבל כאן אחד צדיק ואחד רשע".

וגם בזה בזה יל"ע, ע"ד הנ"ל, מה ראה רש"י לעמוד כאן על השינוי לקמו?

4) ראה ס' זכרון על פרש"י כאן, שהכונה לחסרון היידי ולא האל"ף. ע"ש, וראה גם חזקוני ורד"ק כאן. אבל כפי המיוחס לרש"י (לכ"ז פס"ה, יג): כלל אל"ף (ונא כמתי' רש"י שחתה הגרסה כאן "חסר אל"ף"), וכ"כ בחז"ק ע"ב. — וראה בע"ט ופנחס רוא כאן, "חסר א חסר י' כתיב", ע"ש. ואכ"מ.

י' ונב"ר"א כאן (וראה גור"א ויט"ט שם, ש"י תאומים) תל"א דתמר היינו תל"א וי"ט ע"ש.

א. "ומלאו ימיו" ללדת והנה תומם בבטריה¹, ופרש"י "ומלאו ימיו", אבל ב- תמר כתיב: ויהי בעת לידתה שלא מלאו ימיו² כי ל"י חודשים לידתם³.

וצריך ביאור:

נמא"ר כמ"פ, שכאשר ישנה סתירה בין שני כתובים, דרכו של רש"י ליישב בכתוב השני, במקום שמתעוררת הסתי- רה. וא"כ קשה בנדר"ד — מה ראה רש"י לעמוד כאן על השינוי בין לשון הכתוב נאן ולשון הכתוב לקמן בתמר?

ונפרט שע"ה"פ (הנ"ל) "ויהי בעת ל- יד"ה" (כפ' וישוב) חזור רש"י ליישב שניו זה (וברבקה הוא אומר ומלאו ימיו ל- לדת להלן למלאים וכאן לחסרים) — וא"כ יפלא ביותר אמאי חזקק לפרשו גם כאן, לפני שמתעוררת שאלת השינוי בין שני הכתובים?

גם יש לדייק בל' רש"י כאן — ש- מבאר רק הכתוב דתמר, שלא מלאו ימיו כי ל"י חודשים לידתם", דלכאורה ה"ל לפרש לכל לראש את הכתוב דיד"ה, ש- רבקה לידתם זמלאים, ואח"כ להוסיף, אבל תמר לא מלאו ימיו כו".

וביותר תמוה: מקורו של רש"י הוא במדרש רבה על פסוק זה: — והרי שם הלשון "להלן חסרים לידתם" ונאן זמלאים⁴, ואילו רש"י מסביר רק לשון הכתוב דפ' וישוב, ובנוגע לרבקה אינו מפרש כלום!

(1) פשטנו כה, כד.

(2) יושב לח, כד.

(3) פס"ג, ח. ונדר"ז בב"ר לקמו כפ' וישוב (פס"ה, יג).

להפליגות, אם הולדת לט' יולדת ל- מקוטעין או לא: ולמ"ד שאינה יולדת למקוטעין, כל לידה (לתשעה חדשים) היא לט' חדשים שלמים – הרי עדיין עיקר החמ"ל במקומו עומד: סוף-סוף ל- מאי נפקא? אם ילדה לט' חדשים שלמים או לא?].

ועל זה מתקן רש"י – "אבל בחמ"ל כתיב ויהי בעת לידתה שלא מלאו ימי כר", כלומר: התיבות, "ומלאו ימי" לא נכתבו כאן אלא ללמדנו כוונת השינוי גבי חמ"ל, "ויהי בעת לידתה", שם (כ- חמ"ל) לא היתה הלידה באופן ד"ומלאו ימי".

כלומר: לולא הכתוב כאן, "ומלאו ימי" (ברבקה) לא היינו יודעים לדייק שהכוונה בתיבות, "בעת לידתה" (בחמ"ל) היא "לחמ"ל" (והיינו מפרשים הכתוב כפשוטו, שרק בעת לידתה נודע לחמ"ל שתאומים בכתנה): אבל לאחר שנאמר ברבקה הלשון, "ומלאו ימי" משא"כ

"תאומים מלא" גבי חמ"ל? ובפרט שבפ' וישב שם מיישב רש"י (עוה"פ) גם שינוי זה.

גם צריך ביאור בעצם פירושו כזה שתיבת, "תאומים" כאן היא "חסר".

נחמ"ל כמ"פ – וכ"כ כמה מפרשי רש"י – שהשינויים ד"מלא" "חסר" כש- לעצמם אנם ענין המעורר קושי בפשוטו של מקרא (שכלו ע"פ רוב א"ן רש"י מבאר הטעם לחסרות כ"י שבמקרא, וכ- מקום שרש"י מבאר טעמו, ה"ז רק משום שצ"ל מחבאר דבר הקשה בפשוטו של מקרא. ועפ"י יש להבין בנד"ד – מה קשה בלי הכתוב "והנה חומם בכתנה" שבגלל זה מדייק רש"י ש"חומם" חסר כתיב?

ג. יש לומר הביאור בכל זה:

כוונת רש"י בפירושו על "ומלאו ימי" היא לתקן (לא קושי השינוי בלי- מוד הפסוק דפ' וישב, אלא) שאלה המת- עוררת כאן, והיא – שהתיבות "ומלאו ימי" נראות כמחירות – דלכאורה מאד קמ"ל? הלא מוכן מאלו שהלידה (ע"ד הרגיל) היא לאחר ש"מלאו" הימים ל- לידת – שלכן לא מצונו עד כאן, בכל המקומות שהוזכר ענין של לידה, שה- כתוב יקדים לזה "ומלאו ימי" וכדו"ב. ומה מחדש הכתוב כאן ש"ומלאו ימי"?

[במרגלית יונתן כאן אחת, "ושלמו מאתן ושובצו ימי עיבורה למלד", והיינו שט' חדשי העיבור היו ט' חדשים שלמים (ולא ילדה באמצע החודש הט'). אבל מלבד זאת שפירוש זה תלוי

6) נדה כה א. ועוד.

7) ומפרשי שמות (ב. ג), והם בדיו אחר, לסוף ט"ו משמע שס"ל לרש"י שהולדת לפי אינה יולדת למקוטעין (אף שהולדת לשבעה יולדת ל- מקוטעין, כפרשי שם, וראה נדה לז, ריש ע"ב, ושינ. רש"י נדה כה, א ד"ה נדה – וראה ט' נדרות, משכיל לידת, באר בשדה ועוד על פרשי שם, וראה לקמן סעיף ה' (בהמשך בהצעה 22).

8) ראה מצעה ה' פרשתנו (רפכ"ז) נדר הקודש (השלם) לב"ד פרשתנו שם. באר בשדה על פרשי כאן.

9) ראה ראיה (עוד מפרשים) לפרשי וישב לז, בה ד"ה הכר נא.

10) וזהו, שבדיוט שני פרשי"א (א"ן כ"ב) רש"י שם שומר ילדה לו' חדשים וששה יום, וכו' נתחבן בפה חמ"ל חס"ל לב"ד פירשתנו שם.

נסליו

... (וכן שנמצאים אנו בראש (וכללות) חודש כסליו, הוא חודש הגאולה והנסים.

הרי זה עת סגולה לעורר ברכת השי"ת אשר יגאלו כל הענינים, עניני החוריה והמצוה בהנוגע לפרט ובהנוגע לרבים, מדברים המונעים או מכלכלים.

ולקצור ג"כ אשר ר"ח כסליו הוא זמן האחרון דירידת גשמים ואפילו בשנה מאוחרת,

זהו ענין הגשמים הוא אתעליליץ הבאה ע"י אתעליליץ, וכמש"נ ואד יעלה מן הארץ והשקה גו', וכדל"ל עלה שבר מן הארץ מיד ותשקה.

ויהי רצון שכל הדברים עליהם התפללו מתחיל מחלת השנה ועד לתפלת הגשמים – הכוללת הכל,

הרי לכל המאוחר יבואו כולם בפועל, ירדו למטה ויתקיימו במילואם מתחיל מראש חודש זה, יבואו – לכרכה לחיים ולשובע.

(ממכתב ראש חודש כסליו תשי"א)

וזמן האחרון: עיי' תענית ר' ע"א נדרים פ"ח משנה ה' ובחמ"ס פ"ח ריש שם, וראה ג"כ ב"ס ק"ב, וכדל"ל: בהאשית רבה ע"פ. ריש' תענית רפ"ב. ועיי' ג"כ לקו"ט לאה"צ ר"ס תאזינו. חסידות חכ"ל: ראה ב"ד פ"ג, טז: והשקה את כל – הכל מבורך.

תולדות

ב"ה, עשיק פ' תולדות ה'תשכ"ג ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

... ובעמדתו בשבועות פרשת אלה תולדות, וע"פ מאמר הידוע מעשה אבות סימן לבנים, הרי יש לפרש וללמד כמה פרטים מפרשה זו בה"י כל אחד מבני ישראל.

דימות המשיח) באים כחוצאה והסתעפות מהתגלות מציאותו, וכלולים בה.

... ובנוגע לפועל – "המעשה הוא העיקר"⁸. צריך כא"א מישוראל להוסיף ביתר שאת וביתר עוז בהדגשת הענין ד", כל ימי חייו להביא לימות המשיח", עי"ז שכל מציאותו, תיכף כשניער משנתו, חדורה בהחיות דמשיח (שוהיה עצם מציאותו של כא"א מישוראל, משיח שבו) שמביאה לימות המשיח.

... ויהי"ר והוא העיקר – שבחתלת חודש כסלו, חודש

הגאולה, תבוא בפועל ובגילוי הגאולה האמיתית והשלילה, החתלת הגאולה ושלילותה, ע"י משיח צדקנו – "עמוד מלך מכית דוד כר", עד ש"יתקן את העולם לעכוד את ה' ביחד, שנאמר" או האפור אל עמים גו' לעבדו שכס אחד"⁹.

וכמורמו גם בסיום וחותם ההפטררה דשבוץ שעבר . . . ההפטררה דשבוץ שעבר מסתיימת בהכרזה, "יחי אדוני המלך דוד לעולם" – נצחיות מלכות דוד שנמשכה במלכות שלמה, ששלילותה ע"י המלך המשיח שהוא, "מבית דוד ומזרע שלמה"¹⁰ – שתוכנה של הכרזה זו הוא התגלות מציאותו דמלך המשיח.

ועי"ז ולאח"ז באה התגלותו לעין כל ע"י פעולותיו כו'...

(משיחות ליל ה' פ' תולדות, אדר"ח כסלו, ושי"פ תולדות, ב' כסלו תשנ"ב)

- (8) אבות פ"א מ"ז.
- (9) צפ"ג ט.
- (10) מ"א א לא.
- (11) סהמ"צ להרמב"ם מ"ט שסב. פיה"מ סנהדרין ר"פ חלק יסוד ה"ב. אגרת תימן.

אים" ובאופן ד"חסדים", יש מקום ל- תמוה: כיון שעיבורה של רבקה הי' מתוך צער גדול (יותר גם מהצער ה- כללי ד"הרבה ארבה עצבונה והרנו"¹²) וכמ"ש¹³, "יתרצצו הבנים בקרבה (עד ש)אחמור אם כן למה זה אנכי", ובפרש"י "ותאמר אם כן גדול צער העבור, למה זה אנכי מתאוה ומתפללת על הריון" – מדוע סיבב הקב"ה שצדקת זו מסבול צער הריון משר זמן רב כ"כ ולא חלד לפני שמלאו ימי, ל' חדשים?

וכדי ליישב שאלות אלו ממשיר רש"י בד"ה שלאח"ז, "והנה תומם – חסר, וכ- תמר תאומים מלא לפי ששניהם צדיקים, אבל כאן אחד צדיק ואחד רשע", כל- מר: לאחר שרואים שהכתוב מחלק בין שתי הלידות דרבקה ותמר כדי ללמד שזו למלאים זו לחסדים – מסתבר לומר שיש להשוות ולדייק גם בשאר ה- שינויים שביניהם, שכאן כתוב "תומם חסר וכתמר תאומים מלא" – כי בזה מודגש, שכל כוונת הכתוב כאן היא ל- השוות את שתי הלידות ולהדגיש את ה- שינויים ביניהן, דאף ששתיהן ילדו תאומים, מ"מ ה" שינוי עיקרי ביניהן.

ובזה מתורצות השאלות דלעיל: ה- תמר' מדוע דוקא ברבקה נאמר היתור ד"ומלאו ימי"¹⁴ (למלדנו שגבי תמר היתה הלידה באופן ד"לא מלאו ימי"), וגם הטעם וסיבת השינוי וההפרש ביניהן (ש- זו למלאים זו לחסדים) – שכ"ז מחייב שינוי השני שביניהן, שכאן "תומם חסר, וכתמר תאומים מלא" – "לפי ששם, כתמר) שניהם צדיקים אבל כאן אחד צדיק ואחד רשע", כלומר: כיון שבלידת תמר היו שניהם צדיקים, לכן נכתב

- (12) בראשית ג' טז וברש"י שם.
- (13) פרשתנו כה, כב. וראו ראבי"ז שם.
- (14) ובאמרי שפר כאן (וכן בצידה לדרך וישוב

כתמר כתב, "ויהי בעת לדה" (במקום "ומלאו ימי" לדה"א הרי שנוי זה שבין הכתובים למלדנו, שכתמר, "לא מלאו ימי").

ומתורץ בפשטות טעם השינוי בלשון רש"י – שכאן מפרש רק, "ויהי בעת לדה" דתמר ואילו בפ' וישב כתוב "להלן למלאים וכאן לחסדים" – כי כאן בפרשתנו כוונת רש"י היא לתרץ היתור ד"ומלאו ימי", ועי"ז מפרש שבא לה- מיענו את הפרוש ד"ויהי בעת לדה" שנאמר גבי חסר (ולכן אין צורך לכתוב מאומה בנוגע ל"ומלאו ימי"), משא"כ להלן בפ' וישב כוונת רש"י היא ליישב את שינוי הלשונות בין שני המקומות – ובהתאם לזה כותב שם¹⁵, "להלן למלאים וכאן לחסדים".

ד. אלא שעדיין אינו מובן:

א) כיון שהתיכנת ד"ומלאו ימי" לא באו כאן אלא להורות על כוונת הכתוב בתמר – מדוע נאמר דוקא בפרשתנו גבי רבקה, ולא בלידה חסונה ללידת פאן ורח (בלידה ער ואנו או בלידת שליה"א שאן ה" השינוי בולט יותר (שב- אותה פרשה עצמה משנה הכתוב בלשון כיון ללידה ללידה)?

ב) כתוב הענין אינו מובן – למאי נפק"ט שכתמר, "לא מלאו ימי" כי ל' חשיבים ילדחם" (הרי התורה אינה מס- פת את כל פרטי המאורעות של האבות והעבטים וכו', כ"א רק אותם השייכים לתוכן הסיפורים).

ג) לאחר שפרש רש"י שמדויק הכתוב- בים אנו למדים שיש לידה באופן ד"מל-

- (10) הטעם שהוצרך רש"י לפרשו עורה"פ את שמונו מפרדשו (כאן) – ראה לקמן סעיף ו.
- (11) וישב לת, ג'ה.

כאן "להסריס" הייתה שאין זו לשון ברוי-רה (ל"ב חמש למקרא), ולכן מפרש כאן שילדה לז"י, ובפי' וישב מקצר וכו' "להסריס" – כי סומך על פירושו כאן¹⁹.

אבל עדיין אינו מיושב כל צרכו, כי בתנבת "חסריס" מצינו (במפרשים) שני פירושים: א) כפרשי" – לידה לז' חד-שיסו, ב) שלא היו ט' חדשים שלמים (ו) כמ"ד שגם הולדת לט' וילדת למקור טעין²⁰). וא"כ מהו הטעם שרשי" מכריע כאן שהכוונה היא ללידה לז' חדשים?

ועיקר: גם אם יש איזה הכרח לזה – למה לו לרשי" להכריע ולהכנס כאן לפרטי החילוקים שבדבר, אם החסרון הי' בימים בלבד, א חסרון בחדשים – לז' חדשים ילדום?

אמנם ע"פ משנת"ל בבבאור המשך שני פירושי רשי" יל', שזוהי הקדמה לדבור השני בפרשי" שבו מדייק "חלום חסר", שההכרח לדייק כן הוא מפני ה-קושי ב"ומלאו ימי", שדבקה לא לידה

שיוקל לה צער הריון וילדתם לז', משא"כ דבקה שאחד מבני' הי' רשע – לא זכתה, לכן, ולכן "ומלאו ימי" לידת²¹.

רעפ"ז מיושב ג"כ – קרא זה ד-"ומלאו ימי" ומהו חוסס בבטנה? למה לז' הרי כבר ידעה דבקה מהו, כמפורש לפני "ומתוצצו הבנים גו' ויאמר ה' לה שני גוים בבטנך ושני לאומים גו'²², ומה מחדש כאן הכתוב? וע"פ הני"ל מובן, כי מ"ש "והנה חומס בבטנה" הוא רק נתינת טעמי על "ומלאו ימי" ללידה, דמה שילדה למלאים ולא לז' כמו חמר הוא מפני ש"חומס – חסר – בבטנה".

הי' ע"פ הני"ל יוסתק עוד דיוק בלשון רשי" כאן, שמסיים "אבל בחמר . . כי רש"י ילדום ילדום", ולא כתב בקיצור (ע"ד לשון המדרש כאן, וכן הוא לשון רש"י עצמו בפי' וישב, כני"ל) "כי לחסר" ילדום?

בפשטות יש לומר, שרשי" לא נקט

(19) ולהעיר שהענין ללידה לז' הבא ברשי" ישו לנעיל (וירא בא ב).

(20) וימל שמסור גם על פירושו בפי' וישב שם (לת, כד) ד"ה כמשלי חדשים – וע"פ פי' הראש שם, דמשי רשי" רובו של ראשון ורובו של שני ואמצעי שלש (ולא פי' ג' חדשים ממש) היינו משיש שתמל לידה לז', וזהו שלש ימי עיבורה. עיי' וברר הארכי המפרשים בדברי הראש. ואכ"מ.

(21) וחסריס היינו "לחדשים חסריס" (פי' ה- מיוסם לרשי" לביד פפי"ה שם) וראה מדרש לקח טוב כאן "ומלאו ימי" ללידה – לעיבור חסונה.

(22) ראה נור הקדוש (חשלים) לביד פפי"ה יא (סד"ה לא סוף), מהר"יו ורשי" לביד פרישתו שם. – ולמארה כ"ה להוצי"ע כאן, שמפשי "ומלאו" מאתם ושבעים יום – היינו מלאים בימים (ולא רק לחדשים), שמה מובן למארה, שחסריס דמיר היינו בימים ט' מקוטעין.

שם, רבין ששניהם צדיקים מיהו הפי"ה להביא צדיקים לעולם משא"כ דבקה שיהי אחד רשע.

(15) כה, כבכ.

וגם זה ש"חומס חסר . . אחד צדיק ואחד רשע" אינו חדוש, כמובן מפרשי' עדים, "ומתוצצו הבנים גו'", וכן מדברי ר' שני גוים גו' ושני לאומים גו' ולאום מלאים גו'.

(16) ובפס' שהכתוב מדיק, ומהו חומס" ש- משפצו חדוש (רשי"ב כאן).

(17) ואלי זהו טעמו של רשי" שמצותק בהד"ה גם תבת, והנה" (וכו' הד"ה מפרשי' וישב שם, והנה תאומים) – להוצי"ש שפירוש, חומס חסר" הוא המשיך (נתינת טעם) ל"ומלאו ימי".

(18) רעפ"ז מובן טעם חומס תבת, בבטנה" (ש- לכאורה מיותר היא וראה ספורנו כאן) – להוצי"ש שהחסרון (ד"ה אחד רשע) גזע גם דבקה עצמו (שלבן סבירה צער העיבור כ"ה כיון שהנה חומס בבטנה".

ביום והו' בלילה, הו' ער והו' ישו, שגם אז הוא חי ע"י נשימת האויר (גם הנשמה תהלה ליה", ע"ל כל נשימה ונשימה שאדם נושם כו'²³) שממכרה להיות בכל רגע ורגע (משא"כ אכילה ושת"י). גמל ימי חייד להביא לימות המשיח" – פירושו שהחיות שלו (בכל רגע ורגע) הוא בהבאת ימות המשיח, כלומר, לא רק בשעה שחושב ומדבר ועושה פעולות להבאת המשיח, אלא עצם חיותו ("חייד") הוא להביא לימות המשיח.

... ובפרטיות יותר:

הענין ד"כל ימי חייד להביא לימות המשיח" מתבטא בכך שהיכף כשיגיעו עצם הנשמה (שממגלה עצם מציאותו ורק העצם) מרגיש בנשימת האויר ענינו של משיח – אויר של חסיד, וכלשון חז"ל: "וידון של מלך המשיח".

ויש לומר, ש"אויר (רוח) של משיח" הוא למעלה גם מ"אור" של משיח, כי, אור של משיח מורה על ההתגלות דמשיח ע"י פעולותיו (כמו "ילחם מלחמות ה'" עד ש"נצח", וכי"ב), משא"כ אויר של משיח מורה על העצם (חיות) דמשיח, כלומר, התגלות מציאותו (מציאות שקיימת גם לפניו למלכותו) בתור מלך המשיח, ולאחרי התגלות מציאותו (אויר שבאין ערוך מאורו של משיח), מתחילה ההתגלות לעיני כל ע"י פעולותיו (אור של משיח).

רעפ"ז מוכן שעיקר החידוש דביאת המשיח הוא בהתגלות מציאותו ("מצאתי דוד עבדי"), כי, כל פרטי הענינים שלאח"י (התגלותו לעין כל ע"י פעולותיו לגאול את ישראל, וכל הענינים

(2) תהלים בסופו. ביד פפי"ה, ד. לז'.

(3) ביד פפי"ה, ד. פי"ה, א.

(4) זח"ג לז', ב. גמל בלקוטי לוח"ג ע' ריט ואליך.

(5) רמב"ם הל' מלכים ספ"א.

(6) "מאתו הבאם מבני דוד ועדיין הי' להם ממשלה גם בגלות . . בגזון רכינו הקדוש" (חז"ג מהר"ג אסתר דוד צמח ב).

(7) תהלים פמ, כא.

חסר" (שיש כאן ענין של חסרות) היינו רק מצד הנוגד'ים, יקמב ועשן, שאצל עשן ה"י טבע של רע, משא"כ מצד רבקה אין כאן שום חסרות, ואצלה יש רק ענין של "מלאים" ושלילמות ("ומלאו מלא"), כי מצדה אין כאן שום ענין של רע (כ- פועל), אלא רק המעלה והעליונות הבא על ידי העבודה, "בנפש את צור"י].

ויש לומר, שזהו גם הטעם (הפנימי) שכבר אצל רבקה מרמז הכתוב ע"ד לידת תמר, "ששניהם צדיקים" – כי ביטול הרע של עשו (שזהו תיקונו של עשו) יכול בפועל על ידי "תולדות פרו" (כך תמר), משיח צדיקנו, כשקיימים ה- "יעוד"י, ולעיל מושעים בהם ציון לשפוט את הר עשו והיתה לה' המלכות"י, כמורה במינוי ממש.

(מסורות ש"פ חולדות תטר"ם, ש"פ ראה תוסט"ז)

- (31) ראה לקיש שם ע' 112.
- (32) עובדי"א, כא.
- (33) ולהעיר שמשיח אתא לאחבא צדיקא בתרומה (לקיט' שמע"צ צ"ב, ב. שה"ש ג, סע"ב, ועוד, וראה קמ"ג קמ"ג, ד) – ראה לקמ"ד ע' 188.

בשורת הגאולה

מ"פ.

הנקודה העיקרית שבמ"א מישראל וכללית ישראל במשך כל הדורות: "כל ימי חייו להביא לימות המשיח"י, ובהדגשה יתירה בדורות זה ובתקופתו זו, כמדובר במ"פ בתקופה האחרונה (שכבר נשלמו כל הענינים וצריכים רק לקבל פני משיח צדיקנו בפועל ממשי). . . . כל ימי חייו" – פירושו בכל רגע ורגע שהאדם חי, זה

בפועל, אלא שגולד בטבע של נטי"ל- רע"י, אבל בחד עם זה נהנו לו הכחות הדרושים לכבוש את צור.

וזהו גם הקשר הפנימי בין שני הענינים שבכתוב זה – (א) "ומלאו מלא" ללידת, לידה למלאים (לא לז' חדשים ככתומ"א, ב) "תומם חסר" לפי ש, אחד צדיק ואחד רשע" (ולא כתמר ששניהם צדיקים) – ששניהם מלויים וצ"י זמנע"י- יחד: "ומלאו מלא" (ויפ"ר לידה, "לדס" ענין של שלמות (ויפ"ר לידה, ככ"י שמי- ריט"א), וענין השלמות הוא ככ"י שמי- הרי"ן זה ה"י "תומם חסר. אחד צדיק ואחד רשע", שוהי תכלית השלמות, האחר דשתי המעלות ד"החסיד המ- "עולה", והכבוש את צור"י.

[וכעומק יותר יש לומר, שזה ש"תומם

(29) להעיר מתומ"א פ"י"ג (תת, סע"א), פכ"י לה'.

- (30) להעיר מנור הקדוש (תשל"ם) לכ"י פרשתנו שם, שזה שהיו מלאים בא להורות שהי' הבורר והחוכר (דמי העיבור) בשלימות, שעשו קליט כל חותמה כ"י, וענין יצא יקמב נקי ובורר בלא עירוב הפסולת כ"י, עש"י.

אור – איך יתכן, שדוקא מחריון ד- רבקה, שהי' בתכלית העניעות והקדושה, נולדו "תומם חסר", אחד צדיק ואחד רשע"י?

ויש לומר כזה (ע"פ פנימיות הענינים) ע"פ משנ"ת במקי"א²⁵ בבאור מחזיקי"ה (והבא בפירש"י) ע"ד²⁶ "ויתרצו ה- בנים בקרבה", שכבר במעצ אמו ה"י עשו "רק" לעבודה זרה – דלכאורה תמוה, כיצד יתכן שבנו של יצחק ורבקה, ש נולד בתכלית הקדושה והטהרה, תהי' לו משיכה בטבע לעבודה זרה, באופן שזה ה"י טבע נפשו עוד קודם שגולד, גם כהיוותו במעצ אמו (מתומה"ה של רבקה)?

ונת', כזה, שזה שגולד עשו בטבע כזה ה"י כדי שיוכל להגיע למעלה, "הכתובש את צור"י, וכמובאר בארוכה בשמונה פרקים להרמב"ם²⁸ אודות שני הסוגים בעובדי' ה' – "החסיד המעולה" שמלכת- חילה אין בו נטות לרע כ"י ומתאוה אל לטוב, ו"הכובש את צור"י, ש"מתאוה אל הפעולות הרעות. . . ויכבוש את צור"י, וכן הוא בנוגע לעשו, שזה שגולד בטבע להיות "רק" לעבודה זרה, היינו משום שהיו לו הכחות הרוחניים הדרושים להיות "כובש את צור"י, ואם ה"י ממלא כוונה זו הרי לא זו בלבד שהי' שוה לעקב, אלא אדרבה, כמבואר ברמב"ם שם, "הכבוש את צור"י הוא, יותר חשוב ויותר "שלם", מ"החסיד המעולה".

ומזה מוכן גם בנוגע ללשון רש"י ע"ד²⁷ "והנה תומם בנפשו" – ש"כאן אחד צדיק ואחד רשע"י, שאין הכוונה רשע

לז' כמו תמר, וסבלה צער עיבור שני חודשים יתרים, ועכשיל שזהו לפי שהי' כאן "חסר" (חסרון) – "כאן אחד צדיק ואחד רשע"י.

ו. אבל עדיין צ"כ בפרש"י כפ' וישב:

לאחרי שכבר פירש פירש בפרשתנו ה- הפ"ש בין שתי הלידות [בשני הפרטים: זמן הלידה – מלאים או חסידים: הדפ"ש בתולדות – "תומם חסר" לפי שאחד רשע, או תאומים מלא לפי ששניהם צדיקים] – מדוע חזר רש"י ופירש כ"י ע"ד²⁸ כפ' וישב?

ויש לומר הבהאר כזה: כשילומדים כפ' וישב פוטי המיפור אודות עיבורה של תמר – מעתהוררת תמי' גדולה: ה- עיבור דרבקה ה"י בתכלית העניעות (נוסף לזה שבא כתוצאה מתפניתם של צדיקים²⁹) ואילו עיבורה של תמר ה"י באופן הפכ"י – וכיצד יתכן שרבקה סבלה בצער העיבור ימים (חודשים) מלאים, תמר לידתם, "לחסידים", לז' חד- שים?

ולכן הוצרך רש"י לחזור ולהדגיש כפ' וישב, שלמרות אופן עיבורה של תמר, הפירוש ד"ויהי בעת לידתה" הוא "לחסידים" (בניגוד לרבקה שהי' מצד ה- מלאים) – וטעם הדבר, שזהו מצד ה- נולדים, כהמשך הכתוב, "והנה תאומים בבטנה" – "מלא ויהיו תומם חסר לפי שהאחד רשע אבל אלו שניהם צדיקים".

ז. אמנם לכאורה ענין זה דורש כ-

(23) פרשתנו כ"ה, בא וביש"י.

(24) וראה שחמר לשיש נחמונה (ראה רש"י

וישב לת, ד'. וברש"י שם טו (וכו שם, כ'), בבית חמי' היתה צונטר) – מ"מ באופן גלוי "הפסידה צמרה" (ל' רש"י שם לת, ד').

(28) פ"י.

(27) כ"ה, כ"ב.

(25) לקיט' ח"ב ע' 109 וא"ל.
(26) ב"ד פס"ג, ג. וזה פרשתנו קליט, רע"א.